

АСПЕКТИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ БУДІВЕЛЬНОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Бібік Н. В., Понуровський О. І., Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

Будівельний комплекс будь-якої країни світу, передбачає багатогалузеву структуру, що об'єднує підрядні та спеціалізовані організації, підприємства будівельної індустрії, інженерної інфраструктури та багато інших учасників ринку.

Даний сектор економіки можна охарактеризувати як достатньо довготривалий та матеріаломісткий процес створення будівель, споруд та комплексів різного призначення, що потребує великих фінансових, матеріальних та людських ресурсів, це зумовлює необхідність у формуванні як державою так і суб'єктами будівельного ринку ефективної, економічної, соціально-спрямованої та результативної політики спрямованої на ліквідацію непрозорості, складності та не контрольованості процесів.

На сьогоднішній день серед пріоритетних напрямків розвитку будівельної сфери можна виокремити такі як:

- 1) реформування будівельної галузі у сфері нормативно-правового забезпечення;
- 2) адаптація будівельного законодавства України до законодавства Європейського Союзу;
- 3) запровадження інновацій у розвитку сучасної наукової складової у будівельній галузі;
- 4) запровадження ефективного державного контролю та регулювання у сфері будівництва;
- 5) створення сприятливих умов для діяльності всіх учасників будівельного ринку;
- 6) удосконалення державних інструментів контролю та підтримки розвитку будівельного сектору економіки.

Оцінюючи результативність та ефективність державного регулювання у

будівельній сфері, виникають певні суперечності та протиріччя, зокрема у формуванні ефективного державного контролю та регулюванні, створенні сприятливих умов для діяльності всіх учасників будівельного ринку, удосконаленні державних інструментів контролю, підтримки розвитку

будівельного сектору економіки та ін., це зумовлено деякою мірою відірваністю теоретичної бази від практичної діяльності.

Для більш детального розуміння ролі держави у будівельній сфері доцільно виділити деякі з її основних функцій:

- 1) нормативна;
- 2) стимулююча;
- 3) контролююча;
- 4) соціальна;
- 5) цільова;
- б) коригуюча та ін.

Завдяки цим та іншим функціям держава здійснює контроль, регулювання, планування, визначає цілі та інструменти для досягнення визначених цілей.

Основною формою державного впливу виступає державна політика, що визначається як відносно стабільна, організована та цілеспрямована діяльність органів державної влади стосовно певного питання чи комплексу питань, яка здійснюється ними безпосередньо чи опосередковано і впливає на життя суспільства. Також, визначається як «напрям дій», регуляторних заходів, законів, бюджетних пріоритетів стосовно певної теми, що здійснюється державним органом чи його представниками.

Однак державна політика у будівельній сфері повинна не просто визначати нормативно-правове поле для регулювання діяльності суб'єктів ринку, а й створювати такі умови для їх функціонування, що містять у собі мінімум ризиків та втрат.

Напевно, що для того щоб державна політика була більш ефективною та відповідала дійсності, перш за все необхідно щоб держава «працювала у симбіозі з підприємством», тобто при розробці нормативної бази враховувались такі фактори як: потенціал та перспективи розвитку, розмір підприємства, адже чим більше будівельне підприємство тим впливовішим воно є на ринку, що може негативно вплинути на конкуренцію, а в результаті і на якість наданих робіт чи послуг, кон'юктуру ринку, специфіку будівельної галузі, стратегію будівельного підприємства, матеріально-технічну базу, ресурсний потенціал та ін.

Зрозуміло, що держава звичайно не може враховувати ресурсний потенціал кожного підприємства і повністю не повинна безпосередньо втручатися в процеси функціонування ринку, однак, для здійснення ефективної державної політики необхідно перш за все, детально дослідити,

проаналізувати та систематизувати дані, щодо фактичного стану галузі, що в подальшому дасть змогу об'єктивно та ефективно сформулювати стратегію розвитку будівельної галузі.

Державна стратегія розвитку будівельної галузі як і стратегія підприємства, в широкому сенсі представляє собою систематичний план потенційної поведінки, що включає формування місії, довгострокових цілей, а також шляхів і правил прийняття рішень для найбільш ефективного використання стратегічних ресурсів, сильних сторін і можливостей, однак державна стратегія на відміну від стратегії підприємства, передбачає набагато ширшу та складнішу матрицю цілей, інструментів та правил, що не мають за мету отримання прибутку, а передбачають собою перш за все довгостроковий, ефективний та стабільний план розвитку всієї будівельної галузі.

Будівельне підприємство визначаючи власну стратегію роботи на ринку, може керуватись як характеристиками внутрішнього потенціалу так і зовнішніми чинниками. Внутрішній потенціал будівельного підприємства характеризується фактичною наявністю фінансових, інноваційних, матеріальних та трудових ресурсів, що визначає стійкість, конкурентоспроможність підприємства та безпосередньо відбивається на формуванні стратегії. Стратегія, в загальному розумінні визначається як план дій стосовно тієї чи іншої зміни або виклику як в середині підприємства так і з зовнішнього середовища і може мати достатньо велику кількість конфігурацій, тобто може включати в себе декілька варіантів стратегій, що для кожного підприємства є особистим.

Поведінка того чи іншого будівельного підприємства на ринку може бути різною, тобто зацікавленість в швидкому отриманні прибутку в кінцевому результаті нівелює такі загальноприйняті принципи як:

- 1) соціальна-орієнтація;
- 2) якість;
- 3) безпечність;
- 4) доступність.

Контроль за дотриманням визначених функцій є основним завданням держави, що повинна реалізовуватись через державну політику.

Тому, державна політика повинна бути перш за все:

- 1) соціально-орієнтованою;

- 2) загальною для всіх суб'єктів ринку;
 - 3) цільовою;
 - 4) об'єктивною, не відірваною від реальності;
 - 5) індикативною, тобто формуючи програму розвитку або державну політику вона повинна враховувати внутрішні та зовнішні чинники на ринку, змінюватись у відповідності до кон'юктури ринку;
- б) прогнозованою, тобто спираючись на об'єктивні дані, мала довгострокові показники.

Першим кроком на шляху до подолання такого розриву між «ринком» та державою має бути досвід зарубіжних країн у формуванні політики будівельної галузі.

Основним принципом та рушійною силою в більшості країн Європи є орієнтація на споживача. Будівництво житла, розвиток міст, розробка нових будівельних продуктів спрямоване перш за все, на задоволення потреб суспільства.

Уряди більшості розвинутих країн активно здійснюють регулювання будівництва: підтримують різні механізми інвестування в будівельну сферу, здійснюють прямий та непрямий вплив на процеси будівництва, тому головною метою є систематизація досвіду в управлінні будівельною галуззю і особливостей державного регулювання будівництва в економічно розвинених країнах світу.

Таким чином, будівельна галузь України повинна мати уніфіковану систему норм, правил, а також підходів, що створюють підґрунтя для формування ефективного, безпечного та економічного будівництва в визначеному секторі економіки. Дана уніфікована система нормативно – правових аспектів повинна виражатись у доступній, відкритій та зрозумілій формі, що міститиме у собі сукупність стандартів та кодексів будівельної галузі.